

vermijdelijk, zou de kerk blijven voortbestaan. Maar in het Nieuwe Testament was alles anders geworden. Niet langer aan één volk had God zich verbonden; uit alle geslachten was die Hem vreesde, Hem aangenaam. Er waren nu genoeg kinderen uit de heidenen, die God tot de kerk brengen kon en wilde. Waren ze al vleeschelijk geboren, ze konden geestelijk worden wedergeboren; waarom zouden dan de christenen nog kinderen willen verwekken om der kerk en des verbonds wil? Het geestelijke vaderland wilde wel kinderen hebben, maar aan de „ingeleden“ van den nieuwen dag was de roeping tot het in het leven roepen van die kinderen niet gegeven; ze konden deze bezigheid van lager orde wel aan de heidenen overlaten...

Dat men zóó met een bijbeltekst gewerkt heeft, is toch wel beschamend. We zullen maar niet vragen, tot welke conclusies men komen kan, als ook die andere „tijden“ (van planten, dooden, steenen werpen, kernen, etc.) worden uitgelegd naar dezen „regel“.

Hoofdzak is de misvatting, die we voor gereformeerden wel zoo ongeveer hebben aangeduid, als we spreken van „doopersche mijding“, — al zit er natuurlijk veel meer en ten deele ook iets anders aan vast. —

Ten deele heeft ook een misvatting omtrent 1 Corinthe 7 zulke opvattingen in de hand gewerkt. Paulus zegt daar, dat er met het oog op den aanstaanden nood, gevolg van de verdrukking en kerkvervolgung, noodzaak kan zijn niet te trouwen. De gedachte, dat Christus spoedig wederkomen zou, heeft aanvankelijk velen er toe gebracht, den tijd van het Nieuwe Testament als een zeer krap toe te meten korte periode te beschouwen; de vervolging was op handen, daarna zou de Heiland spoedig weerkomen. Als nu Paulus in 1 Cor. 7 verklaart, het „omhelzen“ toe te staan „uit toegevendheid“, dan leest Prof. Grosheide dit zóó, dat hier niet van een schoorvoetend, doch van een volkomen goedkeurend toestaan sprake is. Maar er zijn Christelijke schrijvers geweest, die het Grieksche woord, hier door „toegevendheid“ vertaald, hebben overgezet door „venia“, d.w.z. vergeving, door-de-vingers-zien. Waar „venia“ moet komen, daar is toch eigenlijk zoo iets als schuld, zoo redeneerden ze dan; m.a.w., het huwelijk is toch feitelijk van lager orde voor een kerklid in het N.T. Al is deze vertaling van „venia“ en van het Grieksche woord verstaanbaar, ze heeft toch geen goeden grond, en deed veel kwaad.

Men komt er pas uit, als men het lichaam en zijn functies weer in het rechte licht plaatst, Gods verbondstrouw ook over het huwelijk ziet lichten, en met alles Hem daarin dienen wil, en weet, het te mogen en te kunnen.

En dit is nu het benauwende: we zijn die krukkerige exegese en dat verhaspelen van het boek Prediker al lang theoretisch te boven gekomen. Maar zien we ook het verbondslucht boven onze slaapkamers schijnen? En er in? Kennen we daar den verbondsdienst? Eeren we daar den tijd der omhelzing, die ons gelaten is, waar de vervolging nog niet over ons kwam? Geven we den Koning der kerk Zijn kinderen?

Ach, de statistieken! De lust van het Oude Verbond, maar niet de last van het Oude en Nieuwe, — zoo zouden velen hun verlangens kunnen formuleeren, als ze niet te knappe exegeten er voor waren.

K. S.

Rosenberg en de Deutsche prijs.

In het nationaal-socialistische Duitsland is de Nobel-prijs (ter erkenning van bijzondere verdienste) afgeschaft; dat kan daar. Een eigen prijs kwam er voor in de plaats. Dat moet daar. En nu is hetgeen daar te verwachten was, ook inderdaad geschied: men heeft den bekenden heer Alfred Rosenberg tot Duitschen

prijswinnaar gemaakt, en in verband met deze allure het verheven woord van „kunsten en wetenschappen“ gebruikt.

Het is wel jammer van een volk, dat jarenlang aan de spits heeft gestaan in wetenschappelijke ernst. Als er één boek verschenen is, dat uit wetenschappelijk oogpunt dwaas en onverantwoord en lichtzinnig was, dan was het wel dat befaamde werk van Rosenberg: de mythe der 20e eeuw. Maar het heeft het Christendom helpen afbreken, en den bijbel (met name het Oude Testament) gesmaad of op een procrustesbed gelegd, en het heeft met drogredenen, die ieder ernstig mensch verbazen, als eindpunt der redeneering „bereikt“ datgene, waartoe men tegenwoordig in Duitsland moet komen; de verheerlijking van den nationaal-socialistischen staat, met zijn dogma's van bloed, ras, en bodem. En daarom, — in deze prijstoekenning blameert zich een volk, dat eens de wereld vóórging in zijn universiteiten, juist uit wetenschappelijk oogpunt; alleen maar, doordat het wat moe geworden is, en niet verder kon, wijl het geen Christelijke politiek kende, of begeerde, en toen in 1933 liet komen, wat thans de lakens uitdeelt... op zóó plompverloren manier.

Rosenberg gepropteerd, en nu bekranst. Ludendorff erkend. Predikanten in de evangenis. Knappe professoren ontslagen, als hun trouwboekje of dat van hun voorouders den heeren van Berlijn niet aanstaat. De kerkelijke verkiezingen uitgesteld, tot men murw zal schijnen, of anders...?

En dan zijn er heusch nog menschen, die nationaal-socialist willen zijn, benevens christen.

K. S.

„Voetius over het gezag der Synoden“.

Van Dr M. Bouwman ontving ik eenige weken geleden onderstaand artikel, met verzoek tot plaatsing. Door allerlei omstandigheden was ik eerst Vrijdag 2 September j.l. in staat, het artikel Prof. Greijdanus ter lezing te overhandigen, het geheel en al aan diens beslissing overlatende, of hij het geplaatst wilde zien en van een antwoord voorzien, ja dan neen. Waar het hier een recensie betrof, die eerst door den auteur van ons blad, en daarna door mij van Prof. Greijdanus gevraagd was, meende ik, dat de eenige, die over al of niet plaatsing te beslissen had, in dit geval Prof. Greijdanus was. Deze heeft zijnerzijds geadviseerd, het artikel van Dr Bouwman wel te plaatsen, en was zoo vriendelijk, het aanstands te voorzien van een antwoord.

Hier volgt dan eerst het stuk van Dr Bouwman:

Naar aanleiding van mijn „Voetius over het Gezag der Synoden“.

Zelden zal aan de eerste publicatie van een auteur zooveel aandacht besteed zijn, als mijn Voetius over het Gezag der Synoden in het jongste nummer van „De Reformatie“ (16 Juli 1937) ten deel gevallen is. Dr Van Lonkhuyzen en Prof. Greijdanus wijden aan de verschijning van mijn proefschrift samen niet minder dan zeven en een halve kolom.

Het is mij op het oogenblik — mijn vacantie staat voor de deur — niet mogelijk op deze artikelen in te gaan. Daarvoor zal mogelijk later wel gelegenheid zijn. Hetgeen Prof. Greijdanus geschreven heeft, maakt echter een kort antwoord noodzakelijk, daar anders de lezers van „De Reformatie“ een volkomen onjuisten indruk ontvangen van mijn werk.

Twee punten hebben mij in zijn artikel goed gedaan. Het eerste is, dat hij van mijn proefschrift met zooveel belangstelling kennis heeft genomen, en er niet alle betekenissen aan ontzegt: „Dit boek is dus een werk van betekenis“ (bl. 341, 2e kolom). Met dankbaarheid neem ik daarvan nota. Het tweede is, dat Prof. Greijdanus met kracht opkomt voor de eere

ik in eene andere stad ware? Mijnheer, zeide ik, mijn betoog, hetwelk dat van den apostel is, is niet gegrond op de plaats, maar op den duur der tijden, te weten dat in den tijd die wij nu hebben, wij elkaar kunnen helpen, maar dat na dit leven wij geen gelegenheid meer hebben: zelfs, zeide ik hem, de gestorven heiligen weten niets aangaande onze zaken. En om dat te bewijzen, haalde ik het voorbeeld aan van koning Hizkia, tot wien de Heere zeide dat hij hem voor zijn bestwil uit dit leven zou terugtrekken, opdat zijne oogen de wraak, welke Hij op Jeruzalem zou uitoefenen, niet zouden zien.

En insgelijks Mozes, dewelke tot God zeide: Indien ik genade in Uwe oogen gevonden heb, dood mij, en laat mij mijn ongeluk niet aanzien, toen hij den val van het volk vernam. Alsdan zeide hij mij dat dat verstaan moest worden met vleeschelijke oogen of anders. En naar aanleiding hiervan haalde ik Sint Augustinus aan met zijn boek: „de cura pro mortuis agenda“¹⁾, daar waar hij betoogt juist naar aanleiding van deze stof, sprekende over zijne moeder Monica, eene zeer heilige en deugdzaam vrouw, welke gestorven was.

Dus, sprekende over zijne moeder, zeide hij indien de overleden heiligen onze aangelegenheden kenden en ons konden helpen: mijne moeder, die mij altijd op mijn reizen gevolgd heeft, en die mij niet boos kon zien, zou mij op 't oogenblik niet alleen laten. Maar wat het geval is, is geschreven in Psalm 27. Mijn vader en mijne moeder hebben mij verlaten, maar de Heere zal mij aannemen, enz. En in Jesaja, Gij zijt toch onze Heere God. Want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet.

1) Over de zorg, welke aan de gestorvenen moet worden besteed.

van de stichters der Vrije Universiteit. Hier zullen zoowel Prof. Greijdanus als Dr Van Lonkhuyzen, schrijver dezes immer aan hun zijde vinden. Hurere is mij inderdaad heilig. Deze verklaring heeft niets gemeen met de saluutschoten, die militairen brengen bij het graf van een hunner dapperen, dien zij begraven, zooals Dr Van Lonkhuyzen ten onrechte meent (de beeldspraak is overigens fijn).

Tegen een tweetal voorstellingen van Prof. Greijdanus moet ik echter met alle klem opkomen. Hij verklaart toch niet minder, dan dat ik in mijn boek de eere van Dr F. L. Rutgers, Dr A. Kuyper Sr. en vele anderen in hun kerkrechtelijke leerings en „Reformatie“-handelingen wegneem, dat ik de opkomst en het bestaan van de Gereformeerde Kerken, die uit de Doleantie ontstonden, wezenlijk veroordeel, en deze kerken stel voor de vraag, of zij niet geroepen zijn onder het Synodaal Bestuur van de Hervormde Kerk terug te keeren (bl. 341, 2e kolom).

Dit is een zeer ernstige beschuldiging. Indien hiervan ook maar iets waar ware, zou mijn geschrift de strengste veroordeeling verdienen. Van dit alles is echter in mijn dissertatie niets te vinden. Nergens heb ik de eere van prof. Rutgers, Dr A. Kuyper Sr., of van wie ook, aangetast. In heel mijn boek is geen woord te vinden van sympathie voor het collegialistische regersysteem der Hervormde Kerk, en evenmin een opwekking om terug te keeren onder het Synodale bestuur van de Hervormde Kerk. Geen enkele uitspraak mijnerzijds geeft Prof. Greijdanus ook maar bij benadering aanleiding tot deze vergaande conclusie.

Een tweede onjuiste voorstelling is, dat het kerkrecht, in mijn boek geleerd, louter hiërarchie zou zijn, „een systeem van synodale hiërarchie“. Prof. Greijdanus gaat zelfs zoo ver, dat hij dit kerkrecht — overigens niet mijn kerkrecht, maar dat van Voetius, Hoornbeek, Apollonius en van de andere gereformeerde theologen uit den bloeitijd der Reformatie — op één lijn stelt met wat de Hervormde synode bestond in 1834 en 1886 (zie bl. 343, 1e kolom).

Prof. Greijdanus begaat hier de fout, die hij mij ten laste legt; dit betoog wordt gekenmerkt door „gemis aan genoegzame begripsontleding en scherpe begripsbepaling“ (bl. 343, 1e kolom). Immers mijn critici onderscheidt hier niet genoegzaam tusschen de bevoegdheid, die volgens de opvatting van de kerk aller eeuwen, op grond van de Heilige Schrift, in overeenstemming met de kerkenordening, en naar het eenparig oordeel van de Gereformeerde theologen uit den bloeitijd der Reformatie, aan de synode toekomt, en de macht, die in het collegialistische systeem van kerkregering, aan wat men in dit systeem „synode“ noemt, wordt toegekend. Het wezenlijke onderscheid tusschen het presbyteriale-synodale stelsel van kerkregering (het Gereformeerde) en het collegialistische stelsel heeft Prof. Greijdanus in zijn critiek niet voldoende in het oog gehouden.

Dat hij zoodoende op belangrijke punten mijn boek niet juist begrepen heeft, moge begrijpelijk zijn; maar voor dit misverstand mag hij mij niet verantwoordenlijk stellen.

Ik acht zijn critiek daarom niet billijk. Prof. Greijdanus dicht mij bedoelingen toe, die mij ten eenenmale vreemd zijn. Volle toepassing van het kerkrecht in dit boek verdedigd — het kerkrecht van Voetius, het Gereformeerde kerkrecht uit den bloeitijd der Reformatie — zou zijns inziens onze Kerken voeren „in de knellende overheersching van eene op menscheleke aanmatiging berustende synodale gewelddoefening“ (bl. 343, 1e kolom). Indien van eere-weg-neming gesproken mag worden, kan hier gezegd worden, dat Prof. Greijdanus de eere wegneemt van Voetius, Apollonius, Hoornbeek en tal van anderen. Deze onverdacht Gereformeerde theologen zijn even afkeerig geweest van elke synodale gewelddoefening als mijn critici en ik.

(Over het semper virgo.)

Vervolgens vroegen zij mij daarna, of ik geloofde, dat de maagd Maria maagd was gebleven na de geboorte. Ik antwoordde van ja: temeer, daar wij in onze belijdenis zeggen dat Hij uit eene maagd is geboren, en dat ik haar voor de gelukkigste onder alle vrouwen hield zooals de Engel haar zeide, en ook Elisabeth, haar nicht: en dat zij de moeder was van den Zoon Gods: daar zij Hem gebaard heeft als waarachtig God en waarachtig mensch.

Evenwel, wijl ik hen dit betoog hield, keken zij elkander aan als hadden zij een andere meening over mij gehad.

(Over het Vagevuur.)

Vervolgens zeide de heer de Moulbay mij, dat ik niet geloofde, dat er een vagevuur is: waarop ik antwoordde: Verontschuldig mij, Mijnheer, ik behoor niet tot hen die ontkennen dat er een vagevuur is; want ik houd het bloed van den Zoon Gods voor het vagevuur der zonden van hen die berouw hebben en die deze gunst door het geloof verkrijgen: maar ik weet niets van de ovens en bakkerijen der zielen, zooals de vertelsels der priesters inhouden.

Alsdan verhief hij zich, mij antwoordend in toorn, zeggende, dat ik even goed de hel kon

2) Dat Maria na de geboorte van het Kindeke Jezus, met Jozef niet in volle huwelijksgemeenschap heeft geleefd, maar dat beiden zich altijd hiervan onthouden hebben, zoodat Maria maagd bleef, wordt ook uitgesproken in de Smalkaldische Artikelen (I, 4) en verder ook in de Form. Conc. (II, 7, 100 en VIII, 24) en bij Zwingli.

Luther en de Gereformeerden leerden allen, dat de geboorte op gewone wijze had plaats gevonden (dus geen virginitet in partu) maar sommigen achten piëtistshalve de mangdelijkheid van Maria na de geboorte aannemelijk (virginitet post partum).

Zie Bavinck, Dogmatiek, III, 312.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Uit het Martyrium van Gualdo de Brès.

III.

(Twistgesprek over het aanroepen van de maagd Maria en de heiligen.)

Plotseling kwamen daar bij mij de heer de Moulbay, bevelhebber van het kasteel, een der commissarissen en verschillende kapiteins: dewelken mij spraken over het aanroepen van de maagd Maria en de heiligen.

Waarop ik hen zeide, dat wij God slechts moeten aanroepen door bemiddeling van onzen Heere Jezus Christus, die onze eenige Pleitbezorger en Middelaar is, zooals de Schrift het ons onderwijst, en wat betreft de heiligen en de maagd Maria, die hebben te hunner tijd gediend, zooals de Heilige Geest zegt door den mond van den heiligen Paulus, zeggende, dat David, als hij in zijn tijd den raad Gods gediend had, is ontslapen en is bij zijne vaderen gelegd. (Hand. 13). Indien hij dus nog kon dienen in onzen tijd en ons helpen, dan zou deze wijze van spreken ijdel zijn en overbodig.

Veleer zegt de Apostel, wanneer hij aan de heiligen van de Kerk der Galatiërs schrijft: Zoo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goed doen aan allen. (Gal. 6). Daarop zeide de eene mij: Dat hebt gij slecht betoogd door te zeggen, zoo dan terwijl gij te Doornik zijt doet dan wel: Volgt daaruit dat ik dit niet kon doen wanneer

Op ge-
getoond,
van de C
juist is,
weergave
uitspraak
De lez
mijn wer
ook de s
Hij oc
Nieuw

Prof. Gr

Door de
tevooren in
er enkele c
blijkbare
Dr Bou

schrijf, d
zijne bedo
woord gees
gehad, en
of Dr Bou
mede heb
zijne bedo
zijn boek.

Zegt Dr
niet heeft
vinden is v
systeem de
terug te
Hervormde
dat het b

Ik heb m
Prof. Rutg
schrijft,
zijn, de ee
Kuyper Sr
als Gerefor

Want na
spreke of
hij op een
vergiest hee
of punt w
drage of l

En zoo a
antie vero
Synodaal
„Dit boek
Gereformee
stonden, e
roepen zijn
vormde ke

Of Dr

waarover
Dat mijn
zelfs niet
geen tegem

Schrijft
scheid tus
kerkregere
tische stels
gehouden
mijne taak
stelsels va
gialistische

Voorts r
zaken, ook
ondersche
langrijke
wantschap

loochene
was, dat
en de be
maar da
de priest
er ons n
ik zou v
doemd z
ik mijn
anders o
zeker w

(Vert

Ondert
de Tram
nemen t
zeer kw
met hem
ik boven
ruw tot
volgens l
stroo of
leed te
zeer zwa
beide ha
mij veel
en behal
touw va

Evenw
zeide: M
Uwe goe
mij: en
pend, ze
zeigt: een
gene die
volgens
hemel,
troosten